

УДК 330.865:65

DOI:10.5281/zenodo.11843501

І.А. Кораблінова, канд. екон. наук, доц. (ДУІТЗ, Одеса)

ТЕХНОЛОГІЧНІ СТАРТАПИ ЯК РУШІЙНІ ЕЛЕМЕНТИ ЦИФРОВИХ БІЗНЕС-ЕКОСИСТЕМ

За останнє десятиліття майже всі технологічні компанії стали ядром та/або частинами різних бізнес-екосистем, які функціонують за допомогою цифрових платформ, сервісів та рішень, що перетворює їх на цифрові бізнес-екосистеми. У своїх дослідженнях ми розглядаємо цифрові бізнес-екосистеми як одне з нових економічних явищ, яке потребує міждисциплінарного та комплексного вивчення. Наразі актуальним є дослідження окремих її елементів, які лежать в основі її руху. Серед них одне з найважливіших місць займають технологічні стартапи, яким присвячена дана доповідь.

У результаті дослідження [1] було з'ясовано, що «сучасні цифрові екосистеми представляють собою сукупність складних соціально-економічних і технологічних взаємозв'язків і взаємовідносин між всіма її учасниками та атрибутами, кожен з яких, виконуючи певні дії та функції, через комплементарну взаємодію у реальному та цифровому середовищі разом з іншими створює цінності та здійснює вплив у межах своїх компетенцій та призначення таким чином, що продовжує рух системи, змінюючи її кордони, структуру та напрями розвитку».

Роль цифрових екосистем в економіці та бізнесі значно зросла у період активної реалізації концепції цифрової трансформації через необхідність бути на зв'язку з усіма зацікавленими сторонами для своєчасного прийняття рішень різного роду.

Експерти Gartner зазначають, що «компанії, яким вдалося побудувати цифрову екосистему, мають експоненціальне зростання і прибуток на 27–32% вище, ніж у середньому по галузі» [2].

Екосистемний підхід стає джерелом інноваційного розвитку та інструментом подальшої експансії технологічних компаній у різні галузі та країни. На цьому шляху провідні технологічні компанії тісно взаємодіють зі стартапами.

На початку ХХІ століття склалася стійка думка, що стартапи – це новостворені технологічні компанії, які орієнтовані на інновації. Але насправді так є не завжди, про що свідчить практичний досвід фахівців з Y Combinator (США) [3] та альтернативних йому організацій, які займаються венчурним капіталом та прискоренням стартапів в Європі

на кшталт Pitchdrive, Entrepreneur First, Seedcamp, Techstars, Station F, Startup Wise Guys та ін. [4]:

- не кожний стартап є технологічною компанією; слід відрізнити технологічні компанії та компанії, які використовують нові технології;

- існує розповсюджена думка, що стартап – це новостворена компанія, тобто компанія, яка тільки що утворилася; але, те, що компанія була нещодавно заснована, ще не означає, що вона є стартапом;

- часто пов'язують стартап з венчурним фінансуванням, але стартап може мати й інші джерела фінансування;

- у сучасному суспільстві стартап майже завжди асоціюється з інноваціями; але, бізнес-проект, який швидко масштабується по всьому світу може реалізовувати продукти чи послуги, які вже давно відомі за своїм призначенням.

Коли виникає питання, що саме зараз перед нами – стартап чи інший вид бізнес-одиниці, то на практиці єдине, на що звертають увагу експерти – це те, створена ця бізнес-одиниця для швидкого зростання, чи ні. Грем П., який стояв у витоків сучасної бізнес-моделі акселераторів (прискорювачів) стартапів, наголошує, що «стартап – це компанія, яка створена для швидкого розвитку; всі інші асоціації відносно стартапів є результатом зростання» [3].

З прикладами екосистем стартапів в різних країнах можна ознайомитися на сайті нідерландської компанії Dealroom.co, яка створила глобальну платформу даних для аналізу стартапів, інновацій, екосистем та інвестиційних стратегій. У базі є інформація про понад 3 млн компаній з усього світу. За цією базою 1970 стартапів утворюють екосистему стартапів України, яку експерти оцінюють приблизно у 28 млрд євро (станом на весну 2024 року) [5].

Україна є одним з центрів глобальної екосистеми стартапів та є лідером у списку європейських країн, де стартап-індустрія створила більше всього робочих місць на 1 млн євро інвестицій [6]. Крім цього, сотні стартапів засновано українцями за кордоном. На основі вивчення світового досвіду Міністерство цифрової трансформації створило Ukrainian Tech Ecosystem Overview – онлайн платформу для пошуку бізнес-інформації IT-компаній, людей, інвесторів та загалом всієї технологічної екосистеми України. Метою цього проекту є зібрати та структурувати інформацію щодо всієї IT-екосистеми, зокрема, яка стосується університетів, стартап-акселераторів, технохабів та всіх технологічних індустрій, що відкриє нові можливості для ринку та дозволить ефективніше взаємодіяти та розвиватись всім учасникам екосистеми [7].

Україна є світовим R&D центром, входить у топ-30 екосистем світу за версією StartupBlink, займає 4 місце у Східній Європі за кількістю розробників в сервісних ІТ компаніях, 4 місце у світі за рівнем володіння технічними навичками штучного інтелекту згідно з 2-м виданням Global Skills Index від Coursera, 6 місце за активність програмістів відповідно до версії TopCoder, 8 місце у рейтингу найкращих програмістів за версією SkillValue, 1 місце серед європейських країн за кількістю випускників технічних закладів освіти. В Україні до воєнного часу було близько 240 тис технічних спеціалістів. ІТ-освіту забезпечує велика кількість закладів освіти, які випускали майже 130 000 інженерних спеціалістів щороку [8]. Через розвиток стартап-екосистеми, яка тісно взаємопов'язана з провідними технологічними компаніями та університетами, відбувається інтеграція до глобальної цифрової бізнес-екосистеми.

Подальші дослідження цього феномену можуть бути пов'язані з вивченням практичного досвіду впровадження акселераторських програм в університетах, які, наприклад, в Європі вже відіграють важливу роль у розвитку та зміцненні екосистеми стартапів (Copenhagen Business School, ESADE Business School, DELFT University, Bocconi, Politecnico di Milano, University of Stuttgart) [9].

Інформаційні джерела

1. Кораблінова І.А., Ганжа К.С. Цифрові екосистеми у міжнародному технологічному бізнесі. *Економіка. Фінанси. Право*. № 12. 2023. С. 38-43. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.12.8>.
2. Joshi M. 4 Lessons From Land O'Lakes on Building a Digital Ecosystem. Gartner. 2022. URL: <https://www.gartner.com/en/articles/4-lessons-from-land-o-lakes-on-building-a-digital-ecosystem>.
3. Wijngaarde Y. What is a startup? *Dealroom.co*. 2021. URL: <https://dealroom.co/blog/what-is-a-startup>.
4. Geldermans L. Top European Alternatives for YCombinator in 2023. *Pitchdrive Academy*. 2023. URL: <https://www.pitchdrive.com/academy/top-european-alternatives-for-ycombinator-in-2023>.
5. Explore the Ukraine Startup Ecosystem. *Dealroom.co*. URL: <https://ukraine.dealroom.co/intro-curated-content>.
6. Dealroom report “Central and Eastern European Startups – 2024”. URL: <https://dealroom.co/reports/central-and-eastern-european-startups-2024>.
7. Ukrainian Tech Ecosystem Overview. URL: <https://uatechecosystem.com/>.
8. Ukraine: Europe's biggest Tech country. URL: https://uatechecosystem.com/everything_is_techable_with_ukraine.
9. 10 top-tier European university accelerator programmes. URL: <https://www.eu-startups.com/2022/09/10-top-tier-european-university-accelerator-programmes/>.